

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

IV. Alia communis sententia impugnatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

spatio. Et si hac lege non adstringimur liberum cuique erit defendere totum Lunæ cælum esse indiuisibile secundum substantiam, & tantum diuisibile virtualiter in ordine ad spatium diuisibile, in quo constituitur per repetitionem eiusdem entitatis secundum se totam in quolibet puncto spatij. Quod si obicias secundum has partes esse lucidum, & non secundum illas, & diuersa accidentia in diuersis partibus fortiri: Responderi licebit hæc accidentia eandem indiuisibilem substantiam in diuersis locis inter se distantia comitari, sicut intellectio afficit animam in cerebro vel visio corporea in pupilla oculi, & sensatio eandem indiuisibilem animam rationalem in pede comitatur, & informat cum distantia harum operationum inter se, & indistantia earundem ab anima.

PUNCTUM IV.

Alia communis sententia impugnatur.

Communis sententia docet raritatem, & densitatem consistere in qualitate quadam quantitati inherente ratione cuius quantitas contrahitur, vel extenditur ad maius, vel minus spatium. Iuxta hanc sententiam duo reperiuntur in raritate, qualitas quæ est radix dilatationis, & extensionis localis, & ipsa dilatatio, seu localis motus ex vi cuius producitur præsentia per quam corpus constituitur formaliter extensum, & occupans maius spatium. Similiter in densitate reperitur qualitas, quæ est radix compressionis, & compressio, seu motus localis ex vi cuius producitur præsentia per quam corpus in minori spatio formaliter constituitur. Ita Patres Conimbric. lib. 1. cap. 5. q. 17. art. 1. & alij plurimi, quos ipsi referunt, & P. Hurtadus disp. 4. sect. 4. & 5. An verò formalis ratio raritatis consistat in motu locali orto ex qualitate, an in ipsa qualitate non omnes eodem modo explicant. Patres Conimbr. art. 1. citato affirmant raritatem aliquando significare partium positionem, aliquando qualitatem sensibus subiectam. Vtramque partem docent tradi à D. August. in suis categoriis c. 12. & ab Arist. variis in locis, & ab aliis plurimis, quos ipsi referunt. Hurtadus sect. 5. §. 45. docet motum localem complere effectum secundarium raritatis, & densitatis, non tamen in illo formaliter consistere, sed in qualitate, quam docet non distingui in corporibus sublunaribus à temperamento primarum qualitatum; in cælis verò hoc temperamento carentibus in alia qualitate specie distincta.

2 Non multum contenderem cum his authoribus de hac qualitate si semel admittam de medio tolleretur difficultatem, quæ in hac re nos premit, quomodo videlicet eadem quantitas cum eisdem numero partibus, possit modò plures, & postea pauciores spatij partes occupare sine penetratione ipsarumve inter se bilocatione. Hæc est enim difficultas, quæ vnicè in hac re premit, in qua soluenda imponendus est labor, non in assignanda causa motus localis, quo corpus rarum ad maius distrahetur spatium, vel ad minus contrahatur, quod tantum præstat hæc qualitas, neque in opinione, quæ in illa raritatem, & densitatem formaliter constituit, quidquam aliud subiecto præstare potest, quam esse causam motus ex vi cuius parua substantia magnum repleat spatium, & substantia magna exiguo definatur spatio sine repetitione partium in duplici loco, neque earundem penetratione.

3 Ingenuè fateatur Hurtad. hanc difficultatem esse fere insuperabilem, respondet nihilominus corpus occupare idem spatium, quod antea occupabat, nullam verò partem retinere idem spatium cum rarefcit, quod antea replebat: sicuti cum mouetur totum cælum permanet in toto spatio in quo antea erat, & quælibet pars illius spatium antiquum relinquit, & aliud acquirit. Ex hoc provenire ait Hurtadus partes corporis iam rari, & antea densi non occupare duplex spatium, sed vnum maius illo, quod antea occupabant. Laborat Hurtadus in argumento soluendo, & sanè sine suæ qualitatibus ope, hæc enim nihil iuvat ad præsentem solutionem, quam sic impugno. Quando corpus densum rarefcit, spatium quod occupabant omnes partes corporis dum erat densum occupatur modo medietate earundem partium, sed antea respondebant omnes partes corporis partibus spatij, quælibet pars corporis distincta distinctæ parti spatij, ita ut æquatur commensu-

rarentur partes corporis cum partibus spatij: ergo modo cum eadem partes corporis paucioribus spatij partibus correspondeant, non poterunt adæquatè commensurari, ita ut cuilibet parti corporis ab aliis distinctæ distinctæ pars spatij distincta à reliquis spatij partibus correspondeat.

Confundere forsitan difficultatem prærendes dicendo in partibus proportionalibus infinitis non posse reperiri plures, neque pauciores cum omnes sint infinitæ, & non sit vnum infinitum maius alio. Doctrinam hanc nullo modo sustinendam impugnavi Contr. 14. Physic. Punct. 5. luce enim clarius apparet esse plures partes in tota manu, quam in vno digito, quantumvis in digito infinitæ sint, quia manus comprehendit totam multitudinem infinitam partium repletam in digito, & insuper infinitas alias partes in eadem manu contentas, quod negabit nemo, qui apertè non neget totum esse maius sua parte. Deinde idem argumentum ad partes aliquotas determinatas transfero: pauciores partes aliquotæ spatij correspondent partibus aliquotis corporis iam densi, quam antea respondebant eisdem numero partibus corporis rari: ergo antea correspondebat duplex pars aliquotæ spatij, eidem parti aliquotæ corporis vel modo eadem pars aliquota spatij correspondet duplici parti aliquotæ corporis: ergo vel antea dabatur partium bilocatio, vel modo datur earundem penetratio. Fugies ad præsentiam, & dices hoc provenire ex eo quod corpus rarum maiorem præsentiam habeat, quam densum. Inanis fuga semper enim te fugientem eadem insequitur difficultas, illam tibi iterum in præsentis obicio. Patres præsentia, & partes subiecti debent commensurari cum correspondentia distinctæ partis præsentia ad distinctam partem subiecti: ergo non possunt eadem numero partes subiecti densi correspondere paucioribus præsentia partibus eademque numero partes subiecti iam rari pluribus præsentia partibus responderesi antea non respondebat duplex pars subiecti eidem parti præsentia, vel si modo non respondet eadem subiecti pars duplici parti præsentia: illud primum diuersarum partium penetrationem, hoc secundum bilocationem dicit. Reddis iterum ad maiorem magnitudinem partium, quam constitues in præsentia corporis rari, & non maiorem numerum. Contrà: non potest eidem parti corporis maior, & minor præsentia respondere, nisi per maiorem aliquid partis replicetur in duplici spatio, vel per minorem aliquid partis penetraretur cum alio eiusdem partis: ergo non possunt eisdem partibus corporis maiores & minores præsentia partes respondere. Secundo: non possunt esse partes maiores, quin sint plures: ergo si correspondent corpori raro maiores partes præsentia, quam corpori denso, correspondent etiam plures partes. Antecedens probo: quo pars est maior, est magis diuisibilis, quo magis diuisibilis est, continet in se plura membra diuidentia, in quæ diuidatur: ergo quo maior est pars continet in se plura membra diuidentia in quæ possit diuidi: sed hæc membra diuidentia sunt partes, quibus pars illa magna componitur: ergo quo partes sunt maiores, partes quibus totum componitur plures sunt. Sicut plures partes absolute, & non solum maiores partes continet totum quod componitur tribus vlnis, quam totum quod componitur tribus palmis, licet comparatione facta palmorum ad vlnas tot sint partes palmares in vno toto, quot vlnares in alio.

Aliqui cum præcipuo argumento petuntur ex correspondentia earundem partium quantitatibus ad plures, & pauciores spatij partes, respondent spatium imaginarium esse puram chimæram, & quid fictitium, quod concipitur instar corporis, quod repleti dicimus, & ita si partes eiusdem corporis non sint plures numero, sed tantum extensiones, idem de partibus spatij dicendum est. Spatium imaginarium quid esse fictum tradidimus cum communi sententia: verum tamen sæpè dixi quod in præsentia notant Hurtadus, & Arriaga, nihil posse de præsentis disputari, si spatium imaginarium fixum, & immobile non apprehendimus corporeque repletum, ita ut non possit duplex corpus eodem spatio contineri. Non tamen necessarium erit argumentum de spatio imaginario conficere, & ut possimus tota huius materie difficultate aduersarios opprimere. Idem enim fit de præsentia reali facta comparatione inter partes subiecti, & partes præsentia: ut nuper arguebam, & eadem ratione fieri potest, facta comparatione locati ad locum realem, idem enim locatum modo densum responderi his partibus loci realis sibi contigui, & postea rarum his,

his, & aliis respondet, & semper retinenda est commentu-
ratio partis locati ad partem loci, neque una pars locati
potest duobus loci partibus respondere, ne duplici afficia-
tur presentia, neque potest eidem loci parti duplex locati
pars respondere, ne utraque penetraret.

6 Neque cenſeo bene dixiſſe Hurtadum rationem forma-
lem raritatis conſtituendam eſſe in qualitate, ſeu in prima-
rum qualitatū temperamento, quia etiamſi talis quali-
tas daretur, non in illa, ſed in præſentia, ſeu extenſione
actuali formalis raritatis conſtituenda eſſet, quod ſic ſuadeo:
Qualitas ſecundum illos, qui dari affirmant, tantum eſſet,
radix extenſionis localis, ratione cuius corpus, maius,
minusve occuparet ſpatium: ſed ratio formalis rari, &
denſi, ut conſtat ex utriuſque definitione eſt occupare
ſub parva quantitate magnum ſpatium, & ſub magna
quantitate minus ſpatium: ergo ratio formalis rari, erit
forma illa, ratione cuius parva quantitas magnum ſpatium
occupat, & ratio formalis denſi erit forma, ratione cuius
magna quantitas paruum occupat ſpatium: ſed hæc ratio
eſt præſentia localis per motum producta: ergo in hac
formaliſſima conſtituenda eſt raritas, & denſitas, & radicali-
ter, & quaſi efficienter in qualitate, quæ hanc extenſionem
exigeret.

7 Video poſſe reſpondere Hurtadum non definiſſe Ari-
ſtotelem rarum, & denſum per conceptus primarios, ſed ſec-
undarios, & ita conceptum primarium rari non eſſe ſub
parva materia magnam habere diſenſionem, ſed habere
qualitatem, ſeu temperamentum, cui hæc magna dimen-
ſio ſub parva quantitate debeatur, id tamen abſque fun-
damento dicitur, neque de illo multum contendendum
eſt. Eſt enim quaſtio de nomine tantum, quia ſive dica-
tur raritatem conſiſtere in qualitate, ſive in præſentia or-
ta ex ipſa qualitate eaſdem qualitates phyſicas cum eiſdem
effectibus formalibus, & omnino eodem modo ſe ha-
bentibus in ordine ad ſe, & in ordine ad ſubiectum, uter-
que dicendi modus admittit. Iuxta ſententiam aſſerentem
rationem formalem raritatis conſiſtere in temperamento
primarium qualitatum, ſeu in qualitate, dicendum eſt corpus
Chriſti in Euchariftia definiſſe exiſtens eſſe formaliter
rarum, & tantum eſſe impeditum effectum ſecunda-
rium raritatis. In ſententia, quæ entitatem conſtituit in
extenſione actuali dici debet corpus Chriſti in Eucharis-
tia exiſtens eſſe rarum radicaliter, & non formaliter: ni-
velit aliquis defendere adhuc eſſe formaliter rarum, quia
præſentia definitiva, & circumſcriptiva ſpecie non diſtin-
guuntur, ſed definitiva dicitur plures circumſcriptivas, quas
Chriſtus habet in Euchariftia, quarum quolibet ſecum
ſumpta Chriſtum conſtituit præſentem eodem modo, quo
eſt in calis; vide, quæ de his præſentibus dixi Controu. 15.
Phyſic. Punct. 6. & caue ne occaſionem præbeas, vt aliquis
ſiniſtre hunc dicendi modum interpretetur, eſt enim fide
ſanctum Chriſtum eſſe ſecundum ſe totum, & ſecundum
quamlibet ſui partem in tota hoſtia, & in quolibet puncto
illius, quod omnes vocant eſſe inextenſum, ideò cautè lo-
quendum eſt, ſi dicendum eſt Chriſtum in Euchariftia eſſe
extenſum, quia id ſonat non eſſe totum in tota hoſtia, &
totum in quolibet parte, & in quolibet puncto illius, & ita
nunquam hæc propoſitio abſolute proferenda eſt: Chriſtus
eſt extenſus in Euchariftia, ſed ſi modus ille ſuſtinendus eſſet,
dici deberet: Chriſtus in Euchariftia habet extenſiones ſe-
mel, & iterum in Euchariftia repetitas ex vi quarum eſt
præſens definitivè totus in toto, & totus in quolibet parte,
& in quolibet ſpatij puncto.

PUNCTUM V.

Verior eligitur sententia.

1 Aſſero cum Ochamo opusculo de Euchariftia, Gabrie-
le in Canone ſeſſione 45. Valleſio 4. Phyſic. text. 84.
& in Contr. ad Tyroneſ, Arriaga diſp. 6. Phyſic. ſect. 9. ſub-
ſect. 2. & plurimis recentioribus rarefactionem fieri per
intromiſſionem corpusculorum in partibus intimis cor-
poris cum ſeparatione locali continui, & condenſationem
conſiſtere in negatione intromiſſionis horum corpuscu-
lorum, ſeu in expulſione ipſorum, cum partium continui
coniunctione. Vnde corpus illud, quod intra ſe pauciora
corpuscula diuerſæ rationis, ſeu non unita continet, minus
rarum dicitur, & magis rarum, quod plura includit, quod

Franc. de Ouedo, Philoſoph. Tom. I.

autem nullum incluſerit illud erit ſummè denſum, & oc-
cupabit minus ſpatium, quod non penetratum poteſt oc-
cupare, nulla enim compreſſione, neque qualitate poterit
ad pauciores redigi partes abſque penetratione partium
inter ſe. Hæc ſententia eodem omnino modo explicanda
eſt ab omnibus, qui illam amplectuntur, continet enim
materiam valde phyſicam nullis rationibus metaphyſicis,
neque ſubtilibus diſtinctionibus ſubiectam. Dixi rarefac-
tionem fieri cum ſeparatione partium continui, & con-
denſationem cum coniunctione earundem partium, non
verò cum diuiſione, & unionem, quia non quotieſcumque
datur nova rarefactio, datur nova diuiſio, licet hæc neces-
ſaria ſit ad rarefactionem, quia non poſſunt partes locali-
ter ſeparari ſi diuiſæ non ſint, poſſunt enim partes diuiſæ
prius eſſe localiter coniunctæ, & poſtea ſeparari ſine nova
diuiſione, quod ſufficiens erit ad rarefactionem. Similiter
quando expelluntur corpuscula, ſufficit partes illas, quæ
antea erant ſeparatæ, & diuiſæ, localiter coniungi, etſi non
vniantur inter ſe, vt corpus denſum conſtituatur. Vnde
non probo, quod docet Arriaga num. 196. videlicet con-
denſationem ex communi apprehenſione dicere maiorem
partium unionem, tantum enim importat maiorem par-
tium localem approximationem, quam iuxta quamcum-
que ſententiam in corpore denſo reperimus, ideò non ex
maiori unionem, quæ neceſſaria non eſt in corpore denſo,
neque ex maiori approximatione, quam ſtatuit omnis ſen-
tentia, rectè Arriaga noſtram opinionem deducit.

2 Moueor ad hanc ſententiam ex aliarum impugnatione,
iuxta quas inſuperabilis eſt huius materie difficultas, quæ
in hac ſententia optimè explicatur (quod illius præci-
puum fundamentum eſt): rectè enim intelligitur, quomo-
do idem corpus maius ſpatium occupet, quando eſt rarum,
ac quando eſt denſum, quia rarefactione hoc modo conſti-
tuta corpus rarum non occupat plures, neque maiores
ſpatij partes, ſed magis diſtantes inter ſe, quarum diſtantia
repletur aliis corpusculis occupantibus ſpatium interia-
cens. Quæ omnia ſine partium penetratione, neque repeti-
tione præſentiarum optime intelliguntur, quæ maxime ope-
rè angunt aliarum ſententiarum authores. Hanc corpuscu-
lorum intromiſſionem poſſibilem eſſe, & de facto dari ef-
ficaciter ſuadent experientia, quas adducit Arriaga, ex
aqua, quam feruentem videmus bullas quaſdam facere, quæ
aëre replentur: ergo ſicuti intromittitur aër in illa ſpatia
intra bullas contenta, poterunt alia corpuscula, vel idem
aër intromitti in oleum, lac, & alia corpora rarefacta, qui-
bus introductis occupabunt corpora illa in ſe includentia
corpuscula alia partes ſpatij diſtantioreſ, & maius ſpatium
occupare dicentur. Secundò negari nequit carnes viuē-
tium, papyrum, ligna, & alia quam plurima corpora habere
poros plenos minutulis aliis corpusculis ſanguinis, vel aë-
ris, aliſve rationis, imò in ferro duriffimo poros aliquos
communis ſtatuit ſententia, & plerique affirmant ferrum
candens habere portiunculas aliquas ſubſtantia ignis in-
cluſas in poris. Et P. Hurt. aeris horum corpusculorum in
hac difficultate impugnator illa concedit intromiſſa in
quocumque alimento, illum legito diſp. 1. ſect. 10. ſubſ. 4. S.
135. vbi aſſerit omne alimentum habere poros repletos aë-
reis, terreſque vaporibus, & neque nomen ipſum corpus-
culorum exhorruit, illius ſunt verba. *Hi vapores, & corpus-
cula poros repletia impediunt, &c.* Neque ſpecialis alia ratio
inuenire poterit Hurtad. propter quam hæc corpuscula in
alimentis propugnet, & in aliis corporibus impugnet. Ni-
hil ergo obſteſt, ſed multa iuuant vt dicamus, papyrum, lac,
oleum, viuētia carnes, & alia corpora, rareſceri per in-
tromiſſionem aëris, ſanguinis, aliorumve corpusculorum
repletum poros corporum, quæ rareſcunt, & hæc ratione
carnem infantis humore plenam raram eſſe, carnem verò
ſenis iam ſiccā hoc humore vacuam clauſos habentem
poros denſam conſtitui: hos enim poros, quos omnes au-
ctores admittunt, & ipſis oculis cernimus in his corpori-
bus plenos aliis corpusculis, poſſumus in quibuſcumque
aliis corporibus raris abſque vllò inconuenienti concedere,
& clarè naturam rarefactionis explicare.

3 Rurſus ſecundum hanc opinionem expeditius assigna-
tur corpus, quod repleat ſpatium relictum à corpore, quod
ex raro ſit denſum, corpuscula enim ab illo expulſa in ſpa-
tium relictum ſuccedunt ſine noua vicini corporis rarefac-
tione. Inſuper iuxta hanc opinionem ratio redditur, pro-
pter quam corpora calida rareſcant, & condenſentur frigi-
da, calor enim poros aperit, vt illa corpuscula ingrediatur, &
ideò

ſi

ideò